

Slovensko društvo za filozofijo športa

PREMISLIMO ŠPORT

Uvod v filozofijo športa

Mojca Gubanc

Irenej Brumec

Roman Vodeb

Lev Kreft

Jernej Pisk

1

2

3

4

5

6

Lev Kreft, Jernej Pisk, Roman Vodeb, Irenej Brumec, Mojca Gubanc

PREMISLIMO ŠPORT

Uvod v filozofijo športa

Slovensko društvo za filozofijo športa

2017

Avtorji: dr. Lev Kreft, dr. Jernej Pisk, mag. Roman Vodeb, Irenej Brumec, Mojca Gubanc

Naslov: Premislimo šport: uvod v filozofijo športa

Naslovnica: Irenej Brumec

Urejanje in oblikovanje: Irenej Brumec, Jernej Pisk

Lektoriranje: Anže Toni

Izdalo: Slovensko društvo za filozofijo športa, Ljubljana

Izdaja: prvi natis

Naklada: 200 izvodov

Tiskano v Sloveniji, 2017

Izdajo te publikacije je omogočilo sofinanciranje Fundacije za šport.

Fundacija za šport

www.fundacijazasport.org

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

796.01

PREMISLIMO šport : uvod v filozofijo športa / Lev Kreft ... [et al.]
; [urejanje Irenej Brumec, Jernej Pisk]. - 1. natis. - Ljubljana :
Slovensko društvo za filozofijo športa, 2017

ISBN 978-961-288-160-3

1. Kreft, Lev 2. Brumec, Irenej

293025024

Kazalo vsebine

Uvod: »Ne filozofiraj in pojdi naprej trenirat!«	6
1. Ali je mogoče o športu sploh kaj/karkoli vedeti?	11
Pojem spoznanja/ugotovitve.....	16
Med vednostjo (spoznanji in ugotovitvami) in prepričanjem v športu in njegovi znanosti/stroki.....	21
Zamujeni uvod v spoznavni skepticizem v športologiji	26
Epistemologija športologije (ko »subjekt zapusti diskurz«)	30
Šport(ologija) potrebuje svojega Foucaulta, Althusserja, Bachelarda, Freuda	37
Viri	49
2. Teorije športa	51
Funkcionalizem	60
Formalizem	60
Konvencionalizem.....	62
Institucionalna teorija športa	63
Mutualizem.....	65
Ontološko razumevanje športa	67
Viri	70
3. Ali lahko Aristotel »naredi Bradburyja«?	73
Viri	91
4. Etični razmislek o dopingiu	93
Viri	102

5. Športna rekreacija – priložnost za krepitev duše, izravnavanje duha ali (samo)regulacijo telesa?	104
Kaj je gibanje?	104
Kaj je šport?	106
Kaj je športna rekreacija?	108
Krepitev duše zaradi športne rekreacije	109
Sila duše	111
Izravnavanje duha zaradi športne rekreacije	112
Samoregulativni mehanizmi možganov in telesa	115
Za zaključek	118
Viri	118

Uvod: »Ne filozofiraj in pojdi naprej trenirat!«

Take in podobne izjave lahko pogosto slišimo na športnih igriščih in telovadiščih. Vendar pa nam prav taka izjava pokaže na globoko nerazumevanje pomena filozofije v športu. Sama izjava »Ne filozofiraj in pojdi naprej trenirat« predpostavlja določeno filozofijo, ki pa je delavcu v športu običajno zakrita. Vsebuje določen pogled na šport, določeno razumevanje športa, ne da bi se tega sploh zavedali. Če ne drugega, vsebuje prepričanje, da je v športu bolj kot mišljenje pomembno delovanje. A tako prepričanje je že samo po sebi neka filozofija, neko razmišljanje, nek filozofski pogled, o katerem pa je mogoče tudi dvomiti. In ravno zaradi takih in podobnih vsepovsod prisotnih implicitnih filozofskih stališč o športu, ki jih med seboj delijo trenerji, športniki, novinarji, funkcionarji in navijači, je filozofija športa še kako pomembna. Na površje namreč spravljata tiste ideje in miselne predpostavke, ki so latentno prisotne v športni sferi, a se tega večina sploh ne zaveda. Drugače rečeno, filozofija športa razkriva tisti njegov del, ki se nefilozofskemu očesu skriva, a vendarle močno vpliva na samo razumevanje športa in delovanje v njem.

Antični grški filozof Platon je nekoč dejal, da je filozofija stvar starcev. Nenazadnje filozofija pomeni nič manj kot ljubezen do modrosti, modrost pa je povezana s starostjo in izkušnostjo. In ravno to pogosto izkušamo tudi na področju filozofije športa. Le-

ta redko zanima mladega športnika. A bolj ko športnik odrašča, dlje ko je nekdo delavec ali trener v športu, bolj spoznava, da šport sam presega zgolj merljivo in izračunljivo, sodobni empirični znanosti dostopno polje spoznanja. Izkušen človek namreč spoznava, da tega, kaj je šport, zakaj je šport in kakšen je dober šport, ni mogoče izmeriti ali izračunati. Lahko pa o tem razmišljamo, to argumentiramo. In to, resnici na ljubo, tudi vsi v športu delamo. Filozofija je pravzaprav osnovni, najstarejši in najbolj človeški način spoznavanja.

Pričujoča knjižica je plod razmišljanj nekaterih članov Slovenskega društva za filozofijo športa. Prinaša tematsko različne prispevke, ki pa imajo skupno nit. Entuziasti, združeni v Slovenskem društvu za filozofijo športa, v športu vidimo nekaj več. Ne zanima nas samó zunanje kazanje športa, zanima nas tisto, kar se skriva v njegovih globinah, kar običajnemu pogledu ostaja zakrito. Tako kot za svet tudi za šport velja, da filozofija (ideje) vodi(jo) šport, četudi ta tega ne ve.

Knjigo začenja prispevek mag. Romana Vodeba, ki se sprašuje, ali je o športu sploh mogoče karkoli vedeti. Spoznavoslovje oz. epistemologija je temeljna filozofska disciplina, ki se sprašuje o možnostih in mejah našega spoznanja. Zato je prav, da tudi na športnofilozofskem terenu razmišljanje o športu odpre to besedilo. Vodeb se s svojim filozofsko-psihoanalitičnim skalpelom loti znanosti o športu, oz. kot jo poimenuje sam, 'športologije'. V razmislek priključuje dejstva, ki se običajnemu

športnemu delavcu zdijo samoumevna in nevredna razmisleka. Pokaže pa tudi, da si vprašanja, ki si jih zastavljajo trenerji in športniki (npr. zakaj je nekdo hitrejši tekač kot nekdo drug), zastavljajo tudi filozofi športa, a na neki drugi ravni. Pri tem je treba vedeti, kot pokaže Vodeb, da so športološke resnice izmuzljive. V duhu velikih filozofov, ki se vračajo k začetkom filozofije – v antično Grčijo –, se tudi Vodeb vrača k začetkom filozofije športa v Sloveniji ter poskuša premisliti, kaj je takrat šlo narobe. Vse to daje tekstu posebno vrednost.

Vprašanje spoznanja v športu nadaljujemo manj skeptično. Recimo, da je o športu vendarle mogoče nekaj vedeti. Toda kaj? O tem nam spregovori prispevek dr. Jerneja Piska, ki oriše nekatere filozofske teorije športa. Kaj je šport in kako ga razumeti, je eno prvih vprašanj v filozofiji športa. Od odgovora na to vprašanje je namreč odvisno, ali lahko določena dejavnost pristane na olimpijskih igrah, ali je upravičena do sredstev države, namenjenih športu, ali mora biti podvržena strogim kriterijem protidopinške organizacije ipd. Avtor se v prispevku sprehodi od vprašanja narave športa do nekaterih danes najbolj vplivnih filozofskih teorij športa (začenši s funkcionalizmom, prek formalizma, konvencionalizma in institucionalne teorije športa do mutualizma), zaključi pa s poskusom alternativnega, a vseobsegajočega ontološkega razumevanja športa, ki le-tega razume predvsem kot nekaj v svojem bistvu odvisnega od človeka. S tem pa že stopimo na prag antropoloških in etičnih teorij športa.

Drugi del knjige je bolj etično obarvan. Začenja ga zanimiv in izzivalen premislek prof. dr. Leva Krefta o vlogi zasluženosti in sreče v športu. V njem Kreft izpostavi primer avstralskega hitrostnega drsalca Bradburyja, ki je na olimpijskih igrah v Salt Lake Cityju leta 2002 prišel do zlate olimpijske medalje po nekakšnem spletu srečnih naključij. S tem se odpre prvovrstno etično vprašanje: je zmaga (vedno) zaslužena? Ali zmaga v športu mora biti zaslužena? Kakšna je pri tem vloga sreče? Je zmagati zaradi sreče sploh etično? Kreft v svojem tekstu s pomočjo Aristotela, enega prvih in največjih filozofov etikov, pokaže, da Bradburyjevi zmagi vendarle lahko damo etično potrditev. Tudi izbirati in krmariti med slučajnimi dogodki je lahko stvar racionalne odločitve, ciljno usmerjeno, zato Bradburyjeva zmaga (ob upoštevanju njegove nesrečne športne poti) z etičnega vidika ni moralno sporna.

Etični razmislek o športu nadaljuje Irenej Brumec. Dotakne se enega osrednjih etičnih vprašanj v športu – dopinga. Z analizo pogostih argumentov proti njemu poskuša dobiti vpogled v morebitno zavržnost dopinga v športu. Po drugi strani pa išče odgovor na nekoliko bolj filozofsko vprašanje – ali je doping v športu inherentno zavržno dejanje. V tem duhu prispevek prikazuje, da najpomembnejši del športa ni nujno vrhunski nastop, ampak njegove omejitve.

Knjigo zaključuje premislek Mojce Gubanc, ki šport povezuje s celoto človekovega življenja. Avtorica se osredotoči na športno

rekreacijo. Sprehodi se od pomena gibanja prek športa do športne rekreacije. To najprej premisli in pokaže na vpliv, ki ga ima športna rekreacija na človekovo duševnost. Pri tem se sklicuje na klasično zahodno pojmovanje človeka, ki ga sestavljata tako telo kot tudi duša, in ga nadgradi z bolj sodobnimi duhovnimi pogledi. Na koncu prav športno rekreacijo predstavi kot tisto vadbo, ki lahko pozitivno prispeva k harmoniji med dušo in telesom.

Vabim vas na to kratko skupno popotovanje po športu. Skupaj premislimo šport.

Dr. Jernej Pisk, predsednik Slovenskega društva za filozofijo športa

Kontakti Slovenskega društva za filozofijo športa:

Spletna stran: <http://www.filozofija-sporta.si/>

Facebook stran: <https://www.facebook.com/filozofija.sporta>

E-mail: philosophy.sport@gmail.com